Aniszi Kálmán

Szolgálva – mindhalálig

Dobos Károly református lelkipásztor életvallomása

Sok évvel előbb a szerencsés véletlen összehozott egy rendkívüli emberrel, akit arra kértem, tekintsen vissza tevékeny életére, mert közösségi szolgálatát nemcsak példaértékűnek éreztem, hanem feltétlenül követendőnek is tartottam.

Dr. Dobos Károly (1902–2004) református lelkipásztor hit által engedelmeskedett az Úrnak, amikor elindult áldásos életútján. Isten elhívásának engedett akkor is, amikor 1921-ben beiratkozott a Budapesti Református Theologiai Akadémiára. Égett szívében a vágy, hogy minél több magyar fiatalt vezessen a keskeny útra. 1923 őszén már az Ohio-beli (USA) Daytonban tanult, ahol két év után elnyerte a „Bachelor of Divinity"-fokozatot. Folytatva tanulmányait, Pittsburghben „Master of Theology" lett. Időközben gyülekezeti szolgálatot vállalt a daytoni, clevelandi, detroiti, bridgeporti, ligonieri, browsnville-i és vindondale-i magyar református egyházakban. 1927-ben a clevelandi református egyház meghívta lelkészének. Gondtalan évek sora, jólét elé nézett, de ő mégis hazajött, hogy itthon vállaljon ifjúsági missziót. 1938-tól 1952-ig a Budapest-Fasori gyülekezet lelkésze volt. Neve összefonódott a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) és az Soli Deo Glória Diákszövetség munkájával, a szárszói találkozóval, a fasori, a hidegkúti református gyülekezetek életével. Gondokkal teli, üldözéses időszak várta. Vállalva a veszélyeket, a fasori egyházközség lelkészeként – feleségével együtt – üldözött zsidó családokat bújtatott, megmentve életüket. Tettét Izrael állam a „Világ Igaza" kitüntetéssel hálálta meg. Nem esett kétségbe akkor sem, amikor a kommunisták – koholt vádak alapján – meghurcolták, „büntetésként" el kellett hagynia a fővárost. A tanyák népének pásztora lett, a nincstelen móricgáti híveknek templomot épített. És nemcsak a csonka haza határai között, hanem Erdélyben, a Felvidéken és a Délvidéken is végezte áldásos munkáját. 52 évi gyülekezeti szolgálat után ment nyugdíjba, de nem a tétlenségbe, hisz 75 évesen megalapította a Magyarországi Református

Aniszi Kálmán (1939) író, publicista, ny. egyetemi oktató. Bihar megyében, Magyarkakucson született. 1985–90 között a *Korunk* folyóirat szerkesztője. 1990 óta él Magyarországon, 2000-től a *Kapu* folyóirat főmunkatársa. Legutóbbi kötete: *A kis buta* (válogatott elbeszélések, novellák, 2019).

Egyház Lepra Misszióját. Még százéves korában is a misszió irányítója és képviselője volt.

Bár a hit nem örökölhető, de a jó példák tanulhatók és gyakorolhatók.

*

Hadd meséljem el hát az életem:

Ezerkilencszázkettő decemberében születtem Szolnokon, egy nyolcgyermekes család második gyermekeként. A békebeli időkről egyetlen kellemes gyermekkori élményem maradt. Ötéves voltam, amikor édesapám a helyi MÁV Gépgyár művezetőjeként magával vitt egy országjáró körútra. Utazásunk erdélyi végpontja Brassó, a történelmi Magyarország keleti szegélye volt. Észak-nyugaton Iglóig mentünk fel, délen Fiume, a magyar tengerpart volt az alsó határ. Nagy-Magyarországról való szép emlékeimet mai napig őrzöm. Hogy is gondolhattam volna akkor, hogy egyszer ilyen kis ország leszünk!?…

Tizenkét éves koromban kitört az első világháború. Ott voltam az Országház téren, amikor 1918. november 16-án kikiáltották a „népköztársaságot". Láttam Károlyi Mihályt. Kun Béláék kommunista diktatúrájáról szomorú emlékeim vannak. Szolnokon hosszabb ideig állt a front. Mi, gyermekek a lehúzott redőnyű ablakból néztük, hogy masírozik a Laktanya körúton a vörös csapat. Egy páncélvonat szaladt le Szolnokra „rendet teremteni", mert a Tisza túlsó oldaláról átjöttek a „fehér" magyarok. A csapatot leverték, s akiket elfogtak, azokat a kivégző osztag tagjai, Szamuely Tibor vezetésével, a temető árkában mind kivégezték. Magam is láttam a kivégzéseket.

Minthogy a Tiszánál sokáig állt a front, édesanyámék, kisebb testvéreimmel felmentek Pestre ügyvéd testvérbátyjához. „Gyertek fel hozzánk, itt nincs lövöldözés!" – invitálta fiatal édesanyámat idősebb testvére. Aki azért is örült, hogy a húga felmegy a sok gyermekkel, mert így nem kommunizálták el tőlük a több szobás lakást, mivel ők csak ketten voltak a feleségével. Így viszont azt mondhatta: „Itt vannak a menekültek."

Nyolc gyermekére való tekintettel édesapámat nem vitték el katonának, de mint MÁV-alkalmazottat, többedmagával, beszervezték „vörös őrnek", afféle rendfenntartónak a gépgyárban. Három hónappal később, amikor véget ért a kommunista rémuralom, apámat az antant csapatokkal együtt érkező román katonák azzal az indokkal internálták, hogy „vörös érzelmű". Később kiengedték ugyan, de B-listára tették, így aztán nem folytathatta gyári foglalkozását.

Nagy volt az ínség, óriási az infláció, a családnak nem volt semmilyen jövedelme. Barátommal kibéreltünk egy közeli telket, és zöldséget termesztettünk, ezzel járultam hozzá a nagyszámú család eltartásához.

Így érkeztem el az érettségihez, ahol mindenből jelesre vizsgáztam. Érettségi után a pályaválasztás gondolata foglalkoztatott. Gazdatiszt vagy református lelkész szerettem volna lenni. Beadtam a kérvényemet a Debrecen melletti pallagi Mezőgazdasági Főiskolára, de visszautasítottak, mert oda csak a földbirtokosok csemetéit vették fel. Így történt, hogy a pesti református teológiára jelentkeztem,

ahol nagyon elcsodálkoztak, hogy jeles érettségivel papi pályára készülök. Hogy ez a kettő, hogy élt egymás mellett, nem tudom. Úgy érzem, Isten belenyúlt a lelkembe, ő plántálta belém ezt a gondolatot.

De azért volt ennek némi előzménye is. Noha három kilométerre laktunk a szolnoki Tisza-parti templomtól, rendszeresen jártunk istentiszteletekre. Mindig édesapámmal mentünk. Nagyon szerettem vasárnaponként templomba járni. Valósággal be volt építve az életünkbe a vasárnapi templomba menetel. Különösen vonzottak a vasárnap délutáni istentiszteletek, ahol bár alig néhányan voltunk, a templomi csend és áhítat mindig nagy hatással voltak rám. Nagyon élveztem a téli estéket is. Sötétedéskor édesanyám nem engedte azonnal meggyújtani a lámpát. Körülültük a kályhát, és az ajtónyíláson kivilágló játszi fénynél együtt énekeltünk. Tőle tanultam az első zsoltárokat. A zsoltárszeretet végigkísért egész életemben.

Bár nagybátyám főgondnoka volt a budapesti fasori (akkor még Vilma királynő úti) nagy református egyházközségnek, és jó ismeretségben volt a teológián egyik-másik professzorral, nem nagyon kellett szólnia értem, mert mint mondtam, a bizottság tagjai elcsodálkoztak, hogy jeles érettségivel teológiára készülök. Akkor ugyanis a fiatalok között az volt a szokás, akit sehova se vettek fel, elment papnak. Abban az időben a legtöbb egyházközségnek volt birtoka, amely jó megélhetést biztosított. Nagybátyám azt mondta, gyere Pestre, mert itt vannak a rokonaid és a pesti élvonalbeli teológia. Isten valamit elhelyezett a szívemben, és úgy alakította a körülményeket, hogy valósággal terelgetett a teológiára.

Az élet szenvtelenül ment tovább a maga útján, de egyszer csak váratlanul rám mosolygott a szerencse.

A gimnáziumban az egyik tanár magánórákat adott angol nyelvből azoknak a diákoknak, akik meg tudták fizetni az óradíjat. Nekem erre pénzem nem volt, hisz érettségi vizsgát is csak úgy tehettem, hogy kezdettől fogva eminens tanuló voltam, mindvégig ösztöndíjas. Jómódú padtársamnak viszont, aki elsőnek jelentkezett a nyelvleckékre, szüksége volt egy beszélgető partnerre. Kollégám megkért, én pedig ráálltam. Így ingyen tanultam a nyelvet. Ez a tanár Szibériában, a kelet-ázsiai Nokosz Uzuri hadifogoly-táborban tanult meg valamennyire angolul bizonyos Davidsontól, akit az amerikai Yung Man Christian Assotiation (YMCA), a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) küldött ki a foglyok közé, hogy lelket verjen beléjük. A magyar foglyok ugyanis igen nagyon el voltak keseredve, mert attól féltek, hogy sohase jutnak vissza a hazájukba. Hosszas tanakodás után a KIE-s magyarok összegyűjtöttek annyi pénzt, hogy kibéreltek egy hajót. Mivel Oroszországon keresztül nem jöhettek, mert ott állt a forradalom, megkerülték a fél világot, mielőtt kikötöttek Fiumében. Így került haza a háromezer magyar hadifogoly.

A teológián is mindennap tanultam az angolt, egy fél órát ebéd után. Ki is nevettek a teológus társaim: „Dobos biflázza az angolt!" Két évvel később a budapesti teológiára látogató amerikai teológiai tanár, bizonyos dr. James Good bejelentette, kivinne magával ösztöndíjjal két olyan hallgatót, akik egy kicsit

már tudnak angolul. Töltéssi Zoltán mellett, aki ismerte a nyelvet, mert egy évet már Skóciában töltött, én voltam az egyedüli hallgató, aki beszélt angolul. Így aztán ketten vágtunk neki az Új Világnak 1923-ban.

1921-ben Siófokon a református teológusok egy csoportja aláírt egy nyilatkozatot, megfogadva, hogy naponta olvasnak Bibliát és imádkoznak, magukévá teszik a Krisztust követő életet. Azt is elhatározták, egész életükben Isten dicsőségére fognak élni, hogy ne csak névleges keresztyének legyenek. Így alakult meg ugyanazon évben a Soli Deo Gloria szövetség, amelynek én is tagja lettem. Később átalakították a szövetséget, megnyitva azt mások előtt is. Így lett belőle végül is az Egyetemisták Református Diákszövetsége.

A szövetségbe tömörülő fiatalok harcot hirdettek a léhaság ellen, különösen a teológus ifjak körében. Magukévá tették azt a szép ideált, amely Abraham Kuyper református lelkésztől, Hollandia akkori miniszterelnökétől származott: „Kis nép is lehet nagy nemzet, ha Krisztust követőkből, minőségi emberekből áll." Harcot indítottunk teológus társaink között azért, hogy visszaszorítsuk az italozást és a paráználkodást a papság körében. Abban az időben több magyar író is foglalkozott ezzel, legkifejezőbben Szabó Dezső *Az elsodort falu*ban. Az írók munkáikkal fel akarták rázni a közvéleményt, és felhívni a figyelmet arra, hogy ez így nem mehet tovább. Nagy baj, ha ilyen vezetői lesznek a magyar falvaknak.

Amerikában Töltéssi kollégámmal elhatároztuk, hogy ami pénzt keresünk, annak tizedét félretesszük kórházak építésére, misszionáriusok kiküldésére, keresztyén és emberbaráti célokra. Amerikában nyáron minden diáknak dolgoznia kellett, mert az ösztöndíj csak a tanítási hónapokra szólt. Négy évet töltöttem kint. Kettőt az Ohio állambeli Daytonban, a református teológián; egyet posztgraduális képzésen a Western Seminary-ben; egy másikat pedig az United Presbiterian Seminary-ben, Pittsburgben.

Közben két évig bányász gyülekezetek lelkésze voltam Pittsburg mellett, a kivándorolt magyar bányászok között. Előttem Töltéssi volt ott, de ő korábban hazajött, mert a Magyarországon megkezdett diákmunkát mindenképpen folytatni akarta. Három év múlva ő lett a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) országos titkára.

A kétévi teológiai tanulmányok befejezése után és ugyanannyi gyülekezeti szolgálat elteltével levelet kaptam Zoltántól, aki hazahívott, hogy bekapcsolódjam a Magyar Református Egyház keretében folyó ifjúsági munkába. Nagy dilemma elé kerültem, mert épp akkor akartak meghívni a clevelandi magyar református gyülekezetbe lelkésznek. Elgondoltam, ha „minister" leszek (ott a papot „ministernek" hívják – szerk.), nekem is lesz autóm. Ezzel szemben kezemben volt a levél: „Gyere haza!" Menjek haza egy szegény országba, vívódtam, ahol még fizetés sincs?!… Ott van viszont az egész ország ifjúsága, replikáztam magamban. Evangelizálni kellene a bicskás legényeket, hogy bicska helyett Biblia kerüljön a kezükbe. Akkoriban a bicskázás nagyon divatos volt Magyarországon. Nem múlt el mulatság a faluban anélkül, hogy valamelyik

legényt össze ne szurkálták volna a vetélytársak. Erre jöjjek haza?!… Ez volt életem egyik legnehezebb döntése.

Ám Isten megvilágosította előttem, hogy a két lehetőség közül a nehezebbik az ő akarata szerint való. Hazajöttem, és elkezdtem az ifjúsági munkát.

Első utam itthon Fülöpszállásra vezetett, ahol egy vallásos estén arról szólottam az asszonyoknak, hogy mit akarunk mi a legényekkel. A helyi lelkésztől engedélyt kértem, hogy perselyezzek.

– Nem szoktak itt perselyezni! – szólt ő elutasítóan. – Nincs semmi értelme.

De bennem ott motoszkált a gondolat, hátha az Úr kirendeli. A továbbutazásomhoz is kellett a pénz. Kihirdettem a perselyezést. Hát valóban kevés gyűlt össze. Azt mondtam ekkor az asszonyoknak: „Tudom, hogy nem készültek erre, de aki felelősséget érez a fiáért, azért, hogy milyen legény válik belőle, és mi lesz a sorsa, az másnap a lelkészi hivatalban leadhatja adományát."

Én ezzel tovább is utaztam, de a helyi lelkész levélben közölte velem a csodát: „Az asszonyok egymásnak adták a kilincset, amikor adományaikat hozták be az ifjúsági munka részére."

Küldte is a pénzt.

Később külföldön is szerveztek számomra egy körutat. Hollandiában, ahol a Református Ifjúsági Egyesületek körében utazva felvázoltam a hazai helyzetet, elmondtam, hogy mi csak most kezdjük ezt a munkát, még sehogy se állunk, pénzünk sincs. És megnyíltak a szívek. Adakozásaikból annyi pénz gyűlt össze, hogy 1928-tól 1934-ig abból fedezték a fizetésemet. Tíz évig végeztem ezt a munkát az ifjúság körében.

Az első világháború utáni években egy amerikai fiatalember, Cocod világkörüli körútra indult, hogy megnyerje a világ ifjúságát annak a nagy gondolatnak, hogy a nemzetközi kérdéseket ne háborúval, hanem tárgyalásokkal igyekezzenek megoldani a népek, kormányok. Keresztyén ember lévén, elsősorban a keresztyén ifjúságot szerette volna megnyerni az ügynek. Hisz magát Jézus Krisztust is úgy tartjuk számon, mint a Békesség Fejedelmét. Nos, ez a férfi magával vitt egy szépen kidolgozott báránybőrt. Erre a báránybőrre minden országban ráíratta a nevüket azoknak, akik vállalták, hogy ezt a gondolatot tovább viszik. Így került rá az én nevem is. Miért épp báránybőrre íratta a neveket? Azért, mert ezzel az Isten bárányát, Jézus Krisztust akarta jelképezni.

Miután visszatért világkörüli útjáról, küldött róla nekem egy fényképet, amit ma is féltve őrzök mint maradandó emléket. Különösen most, hogy beköszöntött az atomkorszak, amikor is Isten odaszorította a világ vezetőit, hogy vagy elfogadják ezt a gondolatot, vagy megsemmisíti az emberiséget…

1938 januárjában meghívtak a Budapest Fasori Református Gyülekezetbe, Szabó Imre esperes mellé, másodlelkésznek. Ahol ahelyett, hogy megpihentem és a családnak éltem volna, újabb kihívásokkal kellett szembenéznem.

Kitört a második világháború. Mint Isten szolgája nem maradhattam veszteg. Szabadságunkat és életünket kockáztatva, feleségemmel üldözött zsidókat

és keresztyéneket mentettünk. Az oroszok még nem érték el Budapestet, amikor kimenekítettük a nyilasok karmaiból a kórházban fekvő Veres Péter népi írót, akit aztán a Bajza utcai lakásunkon bújtattunk.

Van egy emlékem, egy szék támlájára van bevésve: „Én terólad el nem feledkezem!" Egy fiatalembertől kaptam.

Már folytak a deportálások. A fasori lelkészlakásunkba éjfélkor bekopogott egy édesanya tizenöt éves fiával. Reszketve jött és arra kért, engedjem meg, hogy az éjszakát ott töltsék valahol az egyház tanácstermében, mert a fiút a nyilasok elvitték, megszökött, és most keresik. Sok más fiatallal sorba állították a Dunaparton, és sortüzet adtak le rájuk. Ám a fiú, mielőtt a lövés eldördült volna, belevetette magát a vízbe. Elmerülve, volt annyi tartaléklevegője, hogy a víz sodrása által eltávolodott a helyszíntől, és kimászott a Dunából. Hazamenni nem mert, mert félt, hogy a szomszédok esetleg feljelentik. Így jöttek hozzánk menedéket kérni.

Bár az események hektikusan követték egymást, 1952-ig folytathattam a munkát az ifjúság körében. Ekkor viszont megjelent egy hamis vádaktól hemzsegő újságcikk az egyik lapban, amelyben a szerző kertelés nélkül kimondta a lesújtó verdiktet: meg kell szabadítani a fővárost Dobos Károlytól.

A masszív kitelepítések ideje voltak ezek a hónapok, évek. Fölöttesemet, Szabó Imre esperest már egy éve száműzték Szabolcsba, mert körlevélben hívta fel a gyülekezeteket, támogassák a kitelepítetteket. Most engem is hasonló váddal illettek: „támogatja az állam ellenségeit". Felszólítottak, önként mondjak le a fasori papságról.

Bereczky Albert püspök akkor azt kérdezte tőlem: – Most mit akarsz!? Levegyük rólad a palástot!?… – Azt ne tegye! – válaszoltam –, mert én kész vagyok akárhová elmenni hirdetni az evangéliumot.

Alá kellett írnom egy nyilatkozatot, hogy önként mondok le. Rövid gondolkozás után ezt írtam: „Ezennel engedelmeskedvén az Egyház Urának, Jézus Krisztusnak, a fasori lelkészi állásomról lemondok." Amivel azt kívántam kifejezni, hogy nem emberek kezéből fogadom a parancsot, hanem Isten küldetésének tekintem…

Volt Amerikában egy tanárom, aki misszionárius volt Egyiptomban, és olyan lelkesen beszélt a missziói munkáról, hogy úgy gondoltam, felkészülök, és én is kimegyek Egyiptomba. El is kezdtem arabul tanulni, de fél évvel később a missziói társaságtól azt a választ kaptam, nem küldhetnek ki, mivel idegen állampolgár vagyok. Akkor – mintegy magamat is igazolandó – arra gondoltam, itthon is missziói munkát végeztem én eddig is a legények között, miért ne tehetném ezután is? Ezért arra kértem Bereczky Albert püspököt, helyezzen bárhova, csak ne vegye le a palástot a vállamról. Ki is helyezett a bugaci pusztába Szankra, amelyhez szórványként Móricgát, Kiskunmajsa, Jászszentlászló, Kömpöc, Csólyospálos tartozott. Hetven család, mintegy 600 lélek élt ott széjjelszórva egy 65 km átmérőjű tanyavilágban. Évi háromezer kilométert kellett kerékpároznom tizenkét éven át. Nem volt bennem se keserűség, se lázadás.

Úgy éreztem, Istennek valami terve van velem, hogy engem odavitt a pusztai emberek közé.

Első vizitem egy katolikusból lett református idős férfinál volt.

Előző éjszaka éjféltől sorba kellett állnom, hogy hajnalban, amikor kinyit a pék, megkapjam tíz deka korpás kenyéradagomat. Emellé vettem egy kis savanyúcukrot. Azzal vágtam neki a 25 km-es útnak, mint Illés próféta az ő hatvan kilométerének a kis pogácsájával.

Amikor benyitottam hozzá, az öreg erősen szabadkozott, hogy mással nem tud megkínálni, csak avval, amije van: kenyér és méz.

– Mennyit szabad vágni a kenyérből? – kérdeztem tanácstalanul.

– Amennyi jól esik! – válaszolta.

Kenyér és méz, gondoltam örvendve, abban sok energia van, visszafelé is fogok tudni tekerni…

A móricgáti pásztorivadéknép nagyon jólelkű volt, de sehogy se akartak bemenni a közös gazdálkodásba.

– Nincs egy falat kenyerünk se, mit csináljak? – kérdezte egyikük. – Vétkezek-e, ha lopok a magam learatta gabonából, és kerékpáromat felfordítva, kicsépelem rajta, és a darálómon egy kis lisztet darálok?

– Imre bácsi, ehhez joga van – mondtam. – A Bibliában is meg van írva, hogy elsőként a szántóvető részesüljön munkája gyümölcséből.

– Igazán benne van a Bibliában? – kérdezte. Akkor azt mondja meg még a tiszteletes úr, hogy ha már az összes jószágainkat be kell, hogy adjuk, egy kismalacot azért, ugye, megtarthatok?

– Nyugodtan – válaszoltam.

– Na, akkor tiszteletes úr, bújjon be a disznóólba lesre, onnan nézze az utat, nem jön-e a párttitkár vagy valaki a tanya felé! Magának is adok a húsból…

Amikor ezek a tanyasiak ősszel letörték a kukoricát, végigmentek a kocsival a tanyasoron. Ez a jóember buzdította a többieket, dobjanak nekem is egy pár csövet a saroglyába, és adjanak össze pár forintot, hogy egy kis malacot tudjak venni, mert fizetést nem kapok. A kis malacot fel is neveltük. Írtam a pesti híveimnek, hogyha vannak közöttük olyan öregek, akik a kenyér héját már nem bírják megrágni, gyűjtsék össze, és küldjék el nekem, hogy legyen mivel etetni a malacot. Küldtek is nagy papírzsákokkal. Én voltam a leggazdagabb ember, aki a malacát kenyérhéjjal etethette. Kukorica volt helyben, úgyhogy disznót is vágtunk.

Móricgát pusztán csak nagy ünnepeken, szabad volt istentiszteletet tartani a volt református iskolában. Négyszer egy évben. Az ünnepek másnapján a gyerekeknek iskolába kellett menniük. De bizony a tanyasi gyerekek nem mentek iskolába sem karácsony, sem húsvét másnapján. Az iskolaépület üresen állt, mégse engedtek istentiszteletet tartani benne.

Nagyon el voltunk keseredve. Volt az egyházunknak egy kis telke és egy kis harangja, amit még az anyaegyháztól kapott. Felbiztattam az embereket, hogy

építsünk egy kis vályog imaházat, legalább lesz, ahol összejöjjünk, nemcsak négyszer egy évben, hanem több vasárnap is. Hanem a vályog imaháznál az Úr jobbról gondoskodott…

A földrengés és a dunai árvíz után értesítést kaptunk, hogy IKKA útján Amerikából építőanyagot, téglát lehet igényelni. Így aztán azt terveztük, hogy az imaházat nem vályogból, hanem téglából építjük fel. Összehívtam a hetven család asszonyait, hogy rávegyem őket a fundamentumtéglák anyagi fedezetének előteremtésére. Azt mondtam nekik: a sok jószágot úgy se maguknak nevelik, be kell adni azokat az államnak. S ha már amúgy is nevelnek jószágokat, tegyék meg, hogy minden háznál felnevelnek egy pár csirkét, hogy azoknak az árából beszerezzük a selejt téglát a templom alapzatához. Fel is nevelték a csirkéket, és a kecskeméti piacon annyi pénzt kaptak értük, amennyire szükség volt a téglák megvásárlásához.

Volt akkoriban a magyar kormánynak egy szervezete amerikai megbízottakkal. Ha kintről valaki dollárral fizetett, olyasmit is megszerezhetett, amit lehetetlen volt megkapni forintért. Írtam amerikai lelkész barátaimnak. Megkértem őket, szervezzenek adakozást téglára. Megírtam, hogy visszafizetjük „pusztai valutában", tojásban. Az évi hatszáz tojást az egyik szeretetháznak szántuk, az ő adományukként feltüntetve. Hamar összejött a hiányzó összeg a téglához, és 1957-ben fel is avattuk a templomot, tizenkét méteres toronnyal. Nagy szó volt ám ez akkor, mert imaházat még csak-csak szabad volt építeni, de tornyot nem, mert a kommunisták szerint az vallási propagandának számított. Mi voltunk az elsők, akik tornyos templomot építettünk a kommunizmus idején. Úgy látszik 56 meglágyította a szívüket…

Bizony, nem volt könnyű a pusztai élet, de lelki megtapasztalásokban nagyon gazdag volt.

Az évek múltak, kezdtem nem bírni a kerékpározást. Kértem a püspököt, helyezzen át egy Pest-közeli kis faluba, ahol nem kell kerékpározni télen-nyáron. Három évig várakoztatott. Nem tudtam mire vélni, miért nem akarnak engem Pest környékére engedni. Egyszer aztán egy zsidó származású fiatal ügyvéd, aki annak idején a tőlem kapott hamis iratokkal menekült meg, levélben (néhanap levelet váltottunk) azt kérdezte tőlem, hogy engem mikor rehabilitálnak, hisz már Rajkot is rég rehabilitálták? Mivel én a kérdésre nem tudtam választ adni, felkereste az Állami Egyházügyi Hivatal Személyzeti Osztályának a vezetőjét, és mint párttag számon kérte elvtársától, hogy engem miért nem helyeznek vissza jogaimba? A hivatalnok elővette a kartotékomat, amelyben ez állt: „Szankon Dobos János, az imperialisták lakája, a Skót Misszió lelkésze." Akkor tudtam meg, hogy engem tizenkét évig Dobos Jánosként tartottak számon. A hivatal vezetője elcsodálkozott, amikor az ügyvéd elmondta neki a valóságot rólam… Ugyanakkor a Veres Péter cikkéből, amely a *Kortárs*ban jelent meg A Bajza utcában történt címmel, és az egyik könyvéből is kiderült, hogy én nem vagyok azonos azzal a személlyel, akit ők az imperialisták lakájának neveznek. Így kerültem 1964-ben Pesthidegkútra, ahol 15 évig szolgáltam.

Három évvel Pesthidegkútra kerülésem után újabb malőr történt. Ötünket, akik a KIE-ben dolgoztunk, államellenes összeesküvés ürügyén vád alá helyeztek. Azt hozták fel ellenünk, hogy újra akarjuk szervezni a nacionalista-imperialista Keresztyén Ifjúsági Egyesületet. Másik négy társamat egytől három hónapig terjedő vizsgálati fogságban tartották, én magam szabadlábon védekezhettem. Napi öt-nyolc órás kihallgatásokra jártam fel a Fő utca 1-be, a Katonai Törvényszékre. Végül is a Legfelső Bíróságnál fellebbeztünk igazunkat védelmezendő, és felmentettek bennünket. Utólag derült ki, hogy a vádat a központban koncipiálták ellenünk – ex nihilo.

1978-ban nyugdíjba vonultam, de nem tétlenségbe. Történt ugyanis, hogy 1946-ban az Egyesült Államokban felfedezték a lepra (a Bibliában bélpoklosság – szerk.) gyógyszerét, a Dapson-pirulát. Az ENSZ világszervezete elrendelte, hogy minden év januárjának utolsó vasárnapját nyilvánítsák „Lepra vasárnapnak", és felszólította a nemzetek kormányait, fogjanak össze, és közös erővel kezdjenek hozzá a mintegy húszmilliónyi leprás gyógyításához. Magyarországra ez az örömhír a vasfüggöny miatt csak harminc évvel később, 1976-ban jutott el, amikor Tourrelie francia református lelkész, turistaként meglátogatta egykori teológus diáktársát, dr. Makkay Miklós református vallástanárt, arra kérve őt, legyen a leprások ügyének a gazdája Magyarországon. Mivel a francia lelkésznek a következő évben nem sikerült találkozni a protestáns egyházi vezetőkkel Budapesten a leprások ügyében, arra kérte volt diáktársát, ha betegeskedése miatt ő nem tudja vállalni, segítsen találni valakit a baráti köréből, aki felkarolná ezt a szolgálatot. Nagyon megörültem a hírnek, hogy a lepra gyógyítható, s kérésükre, hogy vállaljam el ennek a munkának a koordinálását, nem tudtam nemet mondani, bár már betöltöttem a 75. évemet.

Az angol lepramisszió százéves évfordulójára (1974) engem is meghívtak Londonba, a Szent Pál katedrálisban tartott ünnepségekre, de csak az esemény után egy évvel látogathattam meg a Protestáns Lepramisszió Világközpontját, mivel 28 évig nem kaptam útlevelet. Ott láttam először, hogy pénzadományokon kívül az angol keresztyén nők által fehér babafonalból kötött hosszú fáslikat küldenek a leprakórházakba.

Miután nyugdíjaztak, elkezdtem látogatni a gyülekezeteket felekezeti különbség nélkül. Fáslikötő nőtestvéreket toboroztam, adományt gyűjtöttem lepedők vásárlására. Budapesti központunkból 15 országba küldünk fáslit, törülközőket, lepedőket a kórházakba, illetve évi négyezer dollárt a misszió világközpontjába. Elsőként egy burmai leprakórház címére adtuk fel az adományokat. Megköszönve a küldeményt, az igazgató válaszlevelében azt írta, bármennyi csomagot elfogadnak, mert annyira szegények, hogy a százágyas kórháznak egyetlen lepedője van, az is a műtőben. A leprás betegek alá száraz pálmaleveleket tesznek, azt cserélik időnként. A válaszlevél után háromszáz lepedőt juttattunk el Burmába. A megmaradt lepedőkből ruhát készítettek a leprás betegek gyermekeinek. Ugyanis az egészséges gyerekek csak azért nem jártak iskolába, mert nem volt ruhájuk. Az ottani lelkész arról értesített boldogan, hogy uniformist

készítettek a gyerekeknek a magyar keresztyének zöld lepedőiből. Az lett a karácsonyi ajándékuk.

Azóta többször felöltöztettünk száznegyven szegény burmai gyermeket. Sajnos, szállítmányaink egy része nem érkezett meg a célállomásokra. Afrikában tűnt el a legtöbb küldemény. Ezért újabban csak oda küldünk csomagokat, ahol vámmentesen kapják meg, és visszajelzik azok megérkezését.

Nagyon öreg vagyok már. Magam is csodálkozom, hogy még itt vagyok. De addig, amíg vagyok, teszem a dolgomat, mert abban reménykedem, hogy szolgálatommal példát adhatok másoknak…

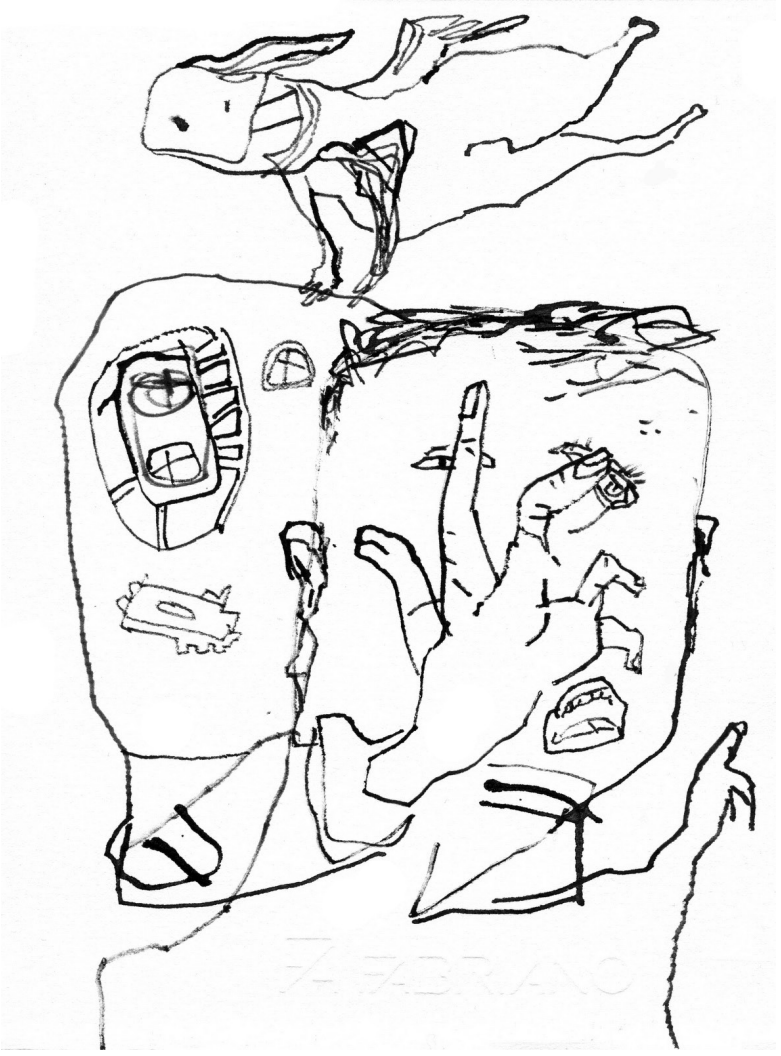

Fátyol Zoltán: Órangyal (tusrajz, 270×200 cm, 2018)